СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 257. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ЛИСТОПАДА 1950. | No. 257. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 4, 1950 VOL. LVIII

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном | Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 | Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 | FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ШУКАЮТЬ ЛЮДЕЙ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЗА ЗАМАХ НА ПРЕЗИДЕНТА

Федеральні чинники почали пошукування за людьми, відповідальними за замах на президента Трумана у Вашинґтоні в середу пополудні. Допити скупчуються в першу чергу довкруги націоналістичних порторіканських організацій та поодиноких осіб як в Америці так і на острові Порто Ріко. Постріленний змовник, Оскар Коллазо, переслуханий у шпиталі у Вашинґтоні, сказав, що він мало знав свого спільника, Ґриселіо Торресолу, бо вони оба зустрінулися перший раз щойно перед двома тижнями і негайно почали обговорювати спосіб замордування президента Трумана. Коли вони приїхали до Вашинґтону, тоді „пробували щастя" і зайшли до дому Блер, де мешкає президент. Вони мали намір насильно дістатися до мешкання Трумана і там його застрілити. Коллазо заперечує, наче б він був комуніст і заявляє, що він і його спільник належали до націоналістичної організації і забажали щось зробити для незалежности Порто Ріка. Він заперечив, наче б голова націоналістів, Педро Альбізу Кампос, мав щонебудь спільного з плянами вбивства президента.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН, ПІСЛЯ УДАРЕМНОГО ЗАМАХУ НА ЙОГО ЖИТТЯ, не змінив своїх щоденних звичок і продовжує свої ранні проходи до Монументу Вашинґтона, хоча тепер вже під сильною охороною сторожів з Таємної Служби. Коментуючи спробу замаху, Президент сказав: „Це є риса, що його перебирає президент".

Конґресмен вказує на спілку націоналістів з комуністами.

Антоніо Фернос-Ісерн, конґресмен з Порто Ріко, вийшов з твердженням, що замах на життя президента треба приписати „несвятому супружжу" націоналістів і американських комуністів. „Обі групи хочуть скомпромітувати уряд Порто Ріка і уряд Злучених Держав перед Об'єднаними Націями і перед цілим світом" — сказав Фернос у Сан Хуан, у Порто Ріко, а його заяву оприлюднило його бюро у Вашинґтоні. Комуністична партія в Америці через свого голову Вилліема З. Фостера і секретаря Ґус Голла заперечує всяку спілку в замаху і в щоденнику „Дейлі Воркер" містить заяву, що партія осуджує і відкидає скритовбивство і всякі акти терору.

Почування президента Трумана.

Підчас пресової конференції в четвер заявив президент Труман, що він ніколи не відчував страху перед скритовбивниками. Водночас він сказав, що вбивство сторожа Білого Дому, Леслі Коффелта, є жахливим ділом і що він чується хворим з приводу його смерти як теж і з приводу ранених двох інших поліціянтів.

Негайно після замаху скріплено сторожу Білого Дому і президент може відбувати прогульки раннім ранком тільки в товаристві більшого числа детективів.

Слідство й арешти після замаху.

Змовника Оскара Коллаза, арештовано у Вашинґтоні, обвинувачено урядово в убивстві поліціянта. На підставі закону в Дистрикті Колумбії, в якому положене місто Вашинґтон, він може дістати кару смерти на електричнім кріслі.

Велика судейська лава в Ню Йорку почала слідство серед порторіканців, яких кількість у цьому місті доходить до 300,000. Докищо покликано на переслухання провідників націоналістичного руху. Ними є: Хуан Пінто-Ґандія, Іван Корреа і Хуан Кортес Кордеро. Їх арештувала тайна поліція, а суд зажадав запоруки за їх випущення. Окремо арештовано в Бронксі жінку раненого змовника, паню Розу Коллазо, а суд зажадав $50,000 запоруки за її випущення на волю. Слідство веде федеральний прокуратор Ирвинґ Г. Сейпол.

● **Банкротство грозить** Метрополитен Опері в Ню Йорку, коли вичерпає резервові фонди впродовж наступного сезону. Дефіцити за минулий сезон виносять дол. 430.000, за обчисленнями рахмистра.

● **174 грецьких дітей**, вивезених свого часу комуністичними партизанами, рішив югославський уряд відіслати назад до Греції.

400 ПОРТОРІКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ ПІДДАЛОСЯ

Сан Хуан, Порто Ріко, 2 листпада. — Озброєні націоналісти поприходили цілими сотнями з гір після невдалого повстання в понеділок проти уряду і склали зброю, коли почули про замах на життя президента Трумана у Вашинґтоні. Досі зголосилося 400 людей, а між ними є Еліо Торреола, брат одного з замаховців, які пробували вбити Трумана. Арештований теж провідник повстання, Педро Альбізу Кампос, який дальше поводиться визиваючо. Уряд є того переконання, що комуністи дали знак до викликання повстання націоналістів у Порто Ріко, обіцюючи їм поміч. Тому уряд арештує не тільки націоналістів, але й комуністів. Переслухано теж предсідника Комуністичної партії, Сесіла Андреу Дґлесіяза. Серед населення Порто Ріка слідне обурення з приводу замаху на президента Трумана, про що сповістив президента губернатор Пуньоз Марін. У відповідь през. Труман прислав губернаторові побажання з приводу здавлення револьти.

В АМЕРИЦІ

● **Цілковито вичерпаний** передвиборчою аґітацією за свою кандидатуру на сенатора ЗДА з стейту Ню Йорк, заст. губ. Джов Р. Генлі, пішов до шпиталю на повний відпочинок. Він має 74 роки життя, аґітацію вів 8 місяців.

● **Обіди Волі** влаштовує Товариство Транспортації з метою пояснювати приявним значення волі в бизнесі і підприємствах. Перший такий обід відбувся в Питсбурґу при співпраці місцевих бизнесменів.

● **„Дуже поважним"** назвав секретар стейту Дін Ачесон кожен похід китайських комуністів проти Тибету. Докищо він не має повних інформацій про напад китайців на цю країну.

● **Помер над гробом** від удару серця трубач Вилієм Пендлтон в Торонто, у Канаді, коли покінчив трубіти останнє прощання для вояка. Він мав 54 літ життя.

● **Вечірні Вищі** Українські Освітні Курси у Винипеґу почалися стараннями Осередку УКО. Виклади відбуваються кожного вівтірка й п'ятниці.

38 КРАЇН ПОБОРЮЄ КОМУНІСТИЧНІ ЗАТІЇ

Ню Йорк, 2 листопада. — За вістями, призбираними телеграфічною аґенцією Ройтера, 38 країн заборонили діяння Комуністичних партій. Австралія має труднощі з виконанням закону тому, що комуністи зголошують дальше судові процеси проти арешту на підставі нового закону. Південна Африка, Берма, Індо-Китай, Малая, Південна Корея, Іран, Туреччина, Греція, Еспанія й Портуґалія цілковито заборонили Комуністичні партії. Двадцять один американських республік і сім країн Арабської Ліґи зобов'язалися здавити комуністичні затії.

У Західній півкулі майже всюди заборонено законом діяння комуністичних організацій. Пан-Американська Юнія зобов'язала своїх членів ще в 1948 р. до „вичищення своїх країн з комунізму". Злучені Держави ухвалили перед місяцем драстичний закон проти підривних елементів і саме тепер приступили до реєстрування комуністів і їхніх фронтів. Водночас ідуть змаганчя депортувати комуністів чужинців у Зл. Державах. Канада мала закон для здавлення комуністичних затій підчас війни, але після війни його знесла. Тільки провінція Квебек може заборонити комуністичні діяння на підставі закону з 1937 р., який може буде продовжений кожного року. За те вступ комуністів до Канади є утруднений.

В Европі в більший частині країн Комуністичні партії мають ще дозвіл на існування одначе й там роблять старання обмежити їхні діяння. Труднощі похотядь з того, що в европейських країнах існують ще залишки фашистів, якими комуністи дальше залякують уряди й населення. У Скандинавських країнах комуністи мають повну свободу. В Японії Комуністична партія існує законно, одначе уряд приготовляє відповідне законодавство для приборкання комуністів.

ВИСТУП ВИШИНСЬКОГО ПРОТИ ДОЛЛЕСА В О.Н.

Лейк Соксес, 3. листопада.— „Достойний підпалювач війни" — це слова, якими називав совєтський представник в Об'єднаних Націях, міністер Андрей Вишинський, американського представника Джана Фостера Доллеса, в Генеральній Асамблеї під час дебат над американськими пропозиціями для скріплення повновластей Асамблеї проти аґресії. Це трапилося вперше, що представник одної країни виступив безпосередньо проти представника другої держави в такій вуличній формі. Вишинський обвинувачував Доллеса за зв'язки з німецькими банками і підприємствами за часів Гітлера і твердив, що він підготовляє війну. Іранський предсідник Асамблеї Ентезам негайно прикликав Вишинського до порядку, стверджуючи, що Об'єднані Нації не є краєвим парляментом та що тут обговорюється справу миру а не справу Доллеса. Крім виступів проти Доллеса, Вишинський півтора години плів ще всілякі інші небелиці, включно до „рятунку" американських армій совєтськими під час другої світової війни в Німеччині.

НОВИЙ ПРАПОР ПІДСОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ В О. Н.

Лейк Соксес, 3. листопада. — Вчора тут і у Флошінґ Медов на одному з 60 маштів для прапорів 60 членів Об'єднаних Націй вивішено вперше новий прапор підсовєтської України зі синіми смугами по боках та зі золотим серпом і молотом на червоному тлі. Досі був тільки червоний прапор зі серпом і молотом та написом УРСР. — Про зміну прапору повідомив уряд підсовєтської України протоколярне бюро Об'єднаних Націй окремим письмом з 26-го вересня, долучуючи до нього малий взірець прапору.

ІНДІЯ „НЕ МАЄ ВИПРАВДАННЯ" ДЛЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ІНВАЗІЇ НА ТИБЕТ

Ню Дельгі, Індія, 3. листопада. — Індійський уряд в черговій гострій ноті до уряду комуністичного Китаю стверджує, що для комуністичної інвазії на Тибет „немає жадного виправдання" та що ця акція сильно пошкодила приязним стосункам між обома країнами і створила нову загрозу для світового миру. Ще заки наступила інвазія, в Індії вже була зібралася тибетська делеґація, яка мала виїхати до Пейпінґу для переговорів в справі наладнання тибетсько-китайських взаємин. Тепер індійський уряд звернувся до цеї делеґації, щоб вона відложила свою поїздку, аж доки комуністи не припинять воєнних дій проти Тибету. В дипломатичних колах стверджується, що в наслідок комуністичної днвазії на Тибет може прийти до загрозливого загострення відносин між Китаєм та Індією, що не залишиться без впливу і на загальне міжнароднє положення.

Д-Р В. ҐАЛАН ВИЇХАВ ДО ЕВРОПИ

Филаделфія, 3. листопада. — Минулої середи, 1-го листопада, виїхав літаком до Европи екзекутивний директор Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, д-р Володимир Ґалан. Ціллю його поїздки є продовження встановленої новим законом переселенчої акції, як теж справа вояків Української Дивізії, залишенців (гард кор), розв'язування таборів та розміщення ДП на німецькій і австрійській територіях та цілий ряд інших проблем, включно з продовженням праці представництва ЗУАДКомітету в Европі після ліквідації ІРО.

ЗНОВУ ВІДСТАВКА ГРЕЦЬКОГО УРЯДУ

Атени, Греція, 3. листопада. — Коаліційний грецький уряд премієра Венізельоса, створений з великими надіями в половині вересня, вчора подався у відставку в наслідок непорозумінь з найбільшою популістичною партією, зглядно з її провідником Цальдарісом. — Премієр Цальдаріс і його заступник Папандреу мали домагатися, щоби Цальдаріс, який є другим заступником премієра, відступив від активної політики аж до вияснення одного скандалу з розтратністю, згл. привласненням фондів в управлінні Пірейського порту. Цальдаріс мав пообіцяти королеві, що він виконає це домагання та що його партія голосуватиме в користь кожного коаліційного уряду, під умовою, що його не буде очолювати ані Венізельос ані Папандреу.

СОВЄТСЬКІ ТУРБО-ЛІТАКИ НА АВСТРІЙСЬКИХ БАЗАХ

Відень, 3. листопада. — З авторитетних джерел тут повідомлено, що в останніх днях на совєтські бази в Австрії прислано поверх 90 совєтських боєвих турбо-літаків.

ЧЕРВОНИЙ НАУКОВЕЦЬ ПРАЦЮЄ ТЕПЕР У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Вашинґтон. — Важливий совєтський науковець, знавець атомових справ, втік з Совєтської Росії й працює тепер в ляболаторіях Злучених Держав над атомовими дослідами. Це виявив ген. Карл Спаац, не подаючи імені науковця, щоб не шкодити його рідні й приятелям в Совєтах. Спаац каже, що цей науковець переводив важливі праці в Совєтах і різних містах і установах і тому він дуже придатний для Америки. Він є тільки одним з великої кількости втікачів, які дісталися на американську територію, привозячи з собою наукове знання й знання відносин в Совєтах. Упродовж останніх трьох років втікло зі Совєтів понад 300,000 тамошніх громадян, а тепер вони втікають пересічно 1,000 тижнево.

"ЛІБЕРАЛЬНИЙ КОМУНІЗМ" В ЮГОСЛАВІЇ

Беоґрад, 3. листопада. — Закордонні спостерігачі тут однодушно стверджують, що після розриву з Москвою, комунізм в Югославії поступово щораз більше „лібералізується". Ця справа є тепер навіть предметом публичної дискусії, в якій обговорюється проблему ліберальности комуністичного режиму в таких рямках, щоб вона не загрожувала самому режимові і комуністичній державі. Рівночасно робиться теж цілий ряд практичних заходів і змін під цим оглядом, що позначуються насамперед в „лібералізації" судівництва. Проте, головною проблемою так югославського уряду як і народу є загроза голоду в наслідок посухи та надії на пообіцяну беззастережну американську допомогу.

● **800 комуністичних юнаків** в західному Берліні намагалися приступом здобути приміщення місцевого британського суду і звільнити кількох заарештованих „друзів миру". Поліція палицями розігнала демонстрантів.

ПЕРЕГРУПУВАННЯ ФРОНТУ В КОРЕЇ

АЛІЯНТИ ВІДКЛИКАЛИ НА НОВІ ПОЗИЦІЇ СВОЇ ПЕРЕДНІ ЗАГОНИ. — ФОРМУЄТЬСЯ НОВА ОБОРОННА ЛІНІЯ. — ОКОЛО 20,000 КИТАЙЦІВ БОРЕТЬСЯ ПО БОЦІ ЧЕРВОНИХ

Токіо, 3. листопада. — Під сильним натиском комуністичного ворога, скріпленого новими військами і новою зброєю зза кордону, аліянтські війська почали творити в Північній Кореї нову оборонну лінію, перегруповуючи фронт та відкликаючи на нові позиції свої поодинокі відділи, що стояли вже в безпосередньому віддаленні від манджурського кордону. — Перегрупування фронту наступило після того, як ворожі війська, що ввели в дію важку артилерію типу совєтської „катюші" з другої світової війни, почали в силі трьох дивізій піхоти, одної панцерної та двох незалежних бриґад, наступати на ослаблені південно-корейські сили та загрожувати їм оточенням. Офіціяльно все ще не подається сили комуно-китайських військ, що боряться тепер в Північній Кореї проти сил Об'єднаних Націй, але з поінформованих джерел заявляють, що там вже є ціла комуно-китайська Восьма Армія, в силі щонайменше 20,000 вояків. Теж під час вчорашніх боїв ворогові допомагали малі з'єднання авіяції, включно зі совєтськими боєвими турбо-літаками. Ворог найсильніше атакував в районі около 20 миль від західного побережжя, 40 миль від манджурського кордону. В тому районі аліянтські сили відступили на около дев'ять миль на захід від ріки Чонґчон. На східному побережжі південно-корейський перший корпус відступив на около чотири милі на шляху між резервуаром Пуджон в напрямку на Ґамґунґ. Сильні з'єднання американської авіяції всіх типів літаків були вчора знову активні як „за старих часів", кружляючи безупину над ворожою територією та засипаючи градом бомб і кулеметним вогнем ворожі воєнні цілі та концентрацію ворожих військ. Бої на всіх ділянках фронту продовжуються.

КОМУНІСТИЧНИЙ СПРОТИВ ПЕРЕРІШИВ ДАЛЬШУ АКЦІЮ В КОРЕЇ

Сеул, Корея, 3. листопада.— Тут в поінформованих аліянтських колах вважається, що останній комуністичний спротив та участь в боях комуно-китайських військ перерішили дальший розвиток війни в Кореї. Діло в тому, що південно-корейські війська, які перші перейшли 38-му паралелю та поспішними маршами наступали в напрямку до манджурського кордону, далеко випередили загальний плян військової акції, бо досі майже не натрапляли на ворожий спротив. І тоді, як ще недавно говорилося про можливість, що безпосередні прикордонні терени будуть зайняті тільки корейцями, тепер стверджується, що „роботу до кінця" в розгромлюванні червоних аґресорів доведеться виконати таки аліянтськими військами.

364 МІЛЬЙОНИ ДОЛЯРІВ НА ДОПОМОГУ КОРЕЇ

Лейк Соксес, 3. листопада. — Командування Об'єднаних Націй в Кореї приготовило для генерального секретаріяту плян найконечнішої міжнародної допомоги для тої знищеної країни. Загальну суму тої допомоги до кінця наступного року встановлено на 364 мільйони долярів. З того 40 мільйонів мало б піти на відбудову залізниці, 50 мільйонів на наладнання та збільшення сільсько-господарської продукції, а 42 мільйони на безпосередню харчову допомогу для населення.

В РИМІ ПОЧАЛАСЯ СЕСІЯ ЕВРОПЕЙСЬКИХ МІНІСТРІВ

Рим, 3. листопада. — Сьогодні тут почалася вже шоста з черги сесія Міністерського Комітету Европейської Ради, що має на своїм порядку 51 рекомендацій і 19 резолюцій. Головною проблемою сесії буде запропоноване Винстоном Чорчилем негайне створення об'єднаної европейської армії під спільною командою та з участю Америки і Канади. Добачується труднощі в цій справі головно з боку таки британської лейбуристської опозиції, — яка вважає, що проблема спільних збройних сил не належить до компетенції Комітету. В нарадах вперше беруть участь в ролі спостерігачів представники Саарщини і Західно-Німецької Республіки.

СОВЄТИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗГІДЛИВІСТЬ ЩОДО ЯПОНІЇ

Лейк Соксес, 3. листопада. — Совєтська делеґація в Об'єднаних Націях вчора поширила заяву, в якій формально заперечується недавні пресові повідомлення, мовляв Совєтський Союз виявив згідливість щодо американської пропозиції, щоби в підготовці мирового договору взяли участь всі країни, які були активно у війні з Японією. В совєтській заяві стверджується, що всі ці вістки є „видумані від початку до кінця" та що совєтські представники досі ані не дістали жадних конкретних поропозицій ані не змінювали свого дотеперішнього становища в цій справі. Американська делеґація зі свого боку вияснила, що совєтська заява базується на непорозумінні, прийм аючи вступні неформальні розмови за зобов'язуючі переговори і на цій підставі заперечує пресові повідомлення, які відповідають правді. Натомість державний департамент у Вашинґтоні катеґорично заперечив повідомлення, стверджуючи, що совєтський уряд не виявив досі жадної згідливости на американську пропозицію, щоби дванадцять інших членів Далеко-Східної Комісії були допущені до участи в підготовці мирового договору з Японією.

В СВІТІ

● **Святкування 33-ої річниці „октябрської революції"** в наступному тижні вже тепер приготовляється з питомою Совєтам напушеністю в Москві та всіх інших місцевостях.

● **Коммандант** австралійських військ в Кореї, полк. Чарлз Ґрін, помер від ран, віднесених в боях проти комуністичних аґресорів — повідомив австралійський міністер оборони.

● **Великі пересунення** комуно-китайських військ на китайському континенті вияснюються в поінформованих колах не так воєнними плянами, як головно новим оживленням націоналістичної партизанської боротьби.

● **Група німецьких дітей в Мюнхені** „придбала" собі в невідомий спосіб вісім гадюк і одну південно-американську ящірку та бавилися ними в розваленому з часів війни домі. Заалярмована прохожими поліція перервала дітям цю забаву гадюками, деякі з яких — як виявилося — були трійливі та походили з місцевого зоологічного городу.

● **Комуно-чеський уряд** доручив своїм марксистським ідеологам вибрати з Біблії всі місця, що їх можна б використати для марксизму,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$6.50	Six months	$6.50
На три місяці	$3.50	Three months	$3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$3.00	One year	$3.00
На пів року	$2.00	Six months	$2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АТЕНТАТ НА ПРЕЗИДЕНТА

Замах на життя президента Трумана викликав у цілій країні велике збентеження. Звичайному американцеві важко зрозуміти, чому атентат звернено проти такої особи, яка постійно проголошує, що Америка не хоче нікого визискувати, над ніким панувати і ніяку країну загарбувати та яка відома ще і з цього, що змагає до поправи економічних відносин у Порто Ріко, звідки походять змовники. Теж знаємо, що кожного року напливає з Порто Ріко так багато робітників до стейтів, що ця справа стала навіть важливою проблемою, бо її використовують комуністи для своїх цілей. Між іншим, порторіканці в Ню Йорку є головною опорою при виборах для Віта Маркантонія, одинокого конгресмена, який держиться ввесь час комуністичної лінії.

Не є розумно зв'язувати атентат на президента Трумана виключно тільки з комуністами. Загально відоме, що відносини в Порто Ріко не є добрі, коли міряти їх американською міркою. Ці відносини були нераз предметом гострої критики по американських газетах, як і в Конгресі. Проте не можна відмовити урядові доброї волі, ні заходів, щоб ці відносини поліпшити. До того порторіканці вважаються громадянами Злучених Держав і можуть свобідно сюди масово прибувати, що вони і роблять і тим самим є вони в кращому положенню, як мільйони бідних людей в інших країнах; які ніяк не можуть дістатись до Америки, хоч мріють про це. Долі своєї країни змовники своїм атентатом не поліпшили, ні не помогли ним поневоленому світові. Вони тільки справили радість одиноким комуністам і Політбюрові в Москві.

Тому саме припускаємо, що ці фанатичні змовники, які зараховують себе до порторіканських націоналістів, впали тут жертвою московсько-комуністичних інтриг та провокацій. „Самостійне" Порто Ріко було б в нинішніх обставинах, ні націоналістичним, ні самостійним, а тільки опинилось би в найкращому разі в руках таких порторіканців, які подібні до тих, які на американській землі голосують за Маркантонієм. Знов революція, яку порторіканські змовники бажали викликати в Злучених Державах, була б нічим іншим, а тільки намаганням віддати під диктат Кремля ще й цю одиноку країну, якої він боїться і з якою ще рахується та яка бажає і Порто Рікові справжнього добра і справжньої волі.

Американські комуністи, як добрі тактики, зараз відсепарували себе від цього „ганебного злочину" та запротестували, щоб їх не звязували з тим актом, зазначуючи, що усякий такий звязок був би тільки „про-фашистівською провокацією". Знов французькі комуністи написали у своїм офіціяльним органі, що це сам вашингтонський уряд „заранжував" цей атентат, щоб таким чином помогти Труманові та його партії виграти при найближчих виборах. Тільки московська „Правда" тим разом помикитила американським комуністам, бо, написала, що революцію в Порто Ріко ведуть: Націоналістична партія, Комуністична партія і Генеральна Робітнича Юнія. А тісний звязок верховодів цеї революції з нюйорськими порторіканськими змовниками наявний. Отже й комуністи добре знали про змову вбити президента Трумана та викликати тут революцію. Супроти цього, як можна виключати московсько-комуністичну руку в цьому атентаті. Вона була і цілком певно підготовляла цей атентат, як і підготовляла революцію в Порто Ріко.

Діяння комунізму в Австралії

В п'ятьох стейтах Австралії (усіх є шість стейтів) переведено цього понеділка, 30 жовтня одноденний пробний залізничий страйк. Застій викликали дев'ятнадцять юній для підтримки страйку в стейті Вікторія, який вибух там перед 15 днями, і в стейті Савт Австралія, який тривав вісім днів. Загально відомо, що ці страйки постали за спонукою Джана Дж. Бравна, здекларованого комуніста, який захопив у свої руки Австралійську Залізничу Юнію як федеральний президент цієї організації. Ще перед започаткуванням страйку він відгрожувався, що покаже свою силу австралійському ліберальному урядові за те, що цей уряд перевів закон, який ставить комуністичну партію Австралії поза законом за її підривні діяння. Премієр Австралії, Роберт Дж. Мензіс, натаврував прилюдно „комуністів з провідних юнійних становищ", як лідерів підривного руху. Негайно після переведення протикомуністичного закону комуністична партія Австралії зажадала від Верховного Суду заборони виконання ухваленого закону і головний суддя Овен Діксон тимчасово заборонив ввести закон в життя, даючи комуністам нагоду перевести доказ, що вони, як голосять, не діють як підривні елементи і не є небезпечними для країни.

Комуністи не мали ніяких доказів, а зрештою вони навіть не пробували їх призбирувати, а за те обвинувачували уряд, кажучи, що поведінка уряду проти комуністів оперта на неправді. Вони навіть пішли так далеко, що відпекалися деяких комуністичних засад, як це, зрештою, роблять тепер комуністи в Злучених Державах і в Канаді, і почали прикидатися оборонцями народних мас та борцями за добробут народу. Як в Америці так і в Австралії, вони заперечували свої змагання до встановлення диктатури і скинення правного уряду насиллям. Саме тоді, коли комуністи заперечували ощі затії, вони ділом виказали, що їхні заяви неправдиві, бо поробили всі можливі старання для викликання страйку і 16 жовтня цей страйк справді викликали в центральних і південних околицях. Їм це вдалося тому, бо вони, як це було раніше у Франції та в Італії, опанували залізничі юнії й так мала горстка вміла накинути свою волю величезній більшості зорганізованого і незорганізованого робітництва.

Не зважаючи на таку загрозу, Верховний Суд перевів розправу над закидами комуністичної партії, а коли комуністи не могли доказати своєї „невинности", суд признав закон конституційним і дав урядові дозвіл на його виконання. Міністерство видало наказ поліції перевести ревізію комуністичних квартир в Мельборн, Гобарт, Перт і Сидней і в дні 23 жовтня поліція виконала рейди на подані квартири. Наскільки комуністи ще не поницили різних документів, то поліція їх забрала, а домівки запечатала. Один з поліційних урядовців, переглянувши забрані книжки й документи, заявив, що тому мало компромітуючого матеріялу можна було приловити, бо перед судовим переслуханням вони мали багато часу їх поницити або поховати.

Найновіший страйк, хоч тільки одноденний, стане тепер великою осторогою для населення цеї країни. Воно бачить, з якою небезпекою має до діла саме в часі, коли в сусідстві, бо в Кореї, Індо-Китаю і в Тибеті, світовий комунізм одверто показує свої зуби. Нема сумніву, що австралійські вояки, які поїхали на допомогу Об'єднаним Націям до Кореї причиняться теж до правдивого насвідлення діяльности комуністичних під-диктаторів, які виконують накази головних диктаторів з Кремля.

Іван Кедрин

ВІДВАГА НЕПОПУЛЯРНОСТИ

Нема нічого легшого, як старатися бути популярним. Популярним — себто приємним для широкої публики, яка — побачивши твоє прізвище під часописною статтею — відразу бралась би її читати та яка оплескувала б тебе, як промовця на ювілеях і академіях, ще поки скажеш одно слово. Стати приємним для широкої публики можна тоді, коли говорити публиці виключно лише приємні речі. Такі речі, які не викликували б образу накучливої мухи, що бренить над вухом і не можеш від неї відігнатись, — а запашливої квітки, яку тицяють тобі під ніс, або цукорка, що його тицяють в рот. Бувають такі люди й у приватному житті: це навіть досить відома порода осіб, які завжди всміхнені, всім говорять компліменти, для кожного знайдуть добре слово, як зарази бояться комунебудь наразитися опозиційним становищем до будьякої найменшої його справи, завжди готові все обіцяти (хоч рідко дотримати), завжди наставлені на те, щоби робити „добре враження". Таких людей люблять у товаристві, вони діють у товариському гурті різних темпераментів, як олива на розбурхане море, як тепла — ні занадто холодна, ні надто гаряча — купіль на втомлене тіло.

І в громадському житті така порода аж надто відома. Є такі, які зроду мають дар говорити тільки приємні для маси слова, особисті компліменти замінювати кадилом, що так мило запаморочує ум і визволяє його від потреби думати. Є такі, які свідомо, „на зимно", виробляють собі відповідний стиль, звороти та ввесь підхід до всіх громадських політичних справ. Перші з них — це вроджені демагоги, другі — грачі на демагогії. Бо це явище було відоме вже в античному світі, від котрого й знаємо його назву. Демагогія — це заколисування народу солодкими словами, це говорення лише про її речі, що їх хоче маса, і говорення так, як цього хоче маса. Це так звана патріотична тромтадратія, патріотичне славословіє, гуррапатріотична фразеологія, яка подобається, бо вона говорить лише про власну силу і всесилу, про слабість і нікчемність ворогів, торощить словами беззпощадно все, що стоїть на дорозі до здійснення завітних мрій, зриває зорі з неба й розкидає їх щедрою рукою жадібним землякам. Коли кожний із нас у щоденному житті, в нашому родинному гурті нераз сам каже або чує їх від дружини чи дитини: „Дай мені вже сьогодні спокій з прикрими новинами, я маю вже сьогодні досить клопотів, хочу відпочити, давай займатися якоюсь приємнішою справою", — то чому ж дивуватися збірній психіці маси, коли вона „має досить" важкої проблематики, коли вона хоче відпочити від довбання у свіжих ранах, коли вона не хоче журитися завтрашнім похмурим днем, коли вона хоче займатися чимсь таким, що не потрясає нею, не томить її, а приємно заколисує?!

Але уявім собі, як виглядала би шануюча себе преса і як виглядало би ціле шануюче себе громадянство, якби всі йшли тільки по лінії найлегшого опору і старалися бути популярними?! Візьмім конкретні приклади від наших історичних сусідів: У царській Росії найпопулярнішими були часописи, які знали тільки тон славословія у честь могутності Росії та призирства для всіх не-однодумців. Ліберальні круги російської інтелігенції в Україні говорили насмішливо про Віталія Шульгіна чи Савенка (цей останній українежер ходив у вишиваній сорочці, щоб підкреслювати своє „малоросійське" походження, проте вороже „мазепінству"), редакторів „Кієвлянина", але назверх, поза 4 стіни кімнати, з цим поглядом не виходили, щоб не наразитись могутньому і популярному „Союзові Русскаво Народа". У післяверсайській Польщі найпопулярнішими щоденниками були, як відомо, „Ілюстрований Курєр Цодзєнни" і варшавська т. зв. червона (від заголовків) преса. На який рівень примітивізму звели всі ті найпопулярніші органи преси російську політичну думку — відомо всьому світові: тільки у цій пустелі без критичної думки, тільки на ниві заялозеній самодержавієм та популярними, але пустими фразами, брехнею і самообманом, — могла зродитись така диковина, як перемога большевизму і його панування вже поверх 30 років. У новітній Польщі було те саме: примітивізм популярної преси і страх розумніших і глибших польських публіцистів та політичних діячів перед непопулярністю стали причиною того внутрішнього розкладу у вересні 1939 року, що ми, західні українці з теперішньої імміграції, оглядали своїми очима, як рідкє у всесвітній історії явище. Бо річ не була у мілітарній перемозі сильнішого ворога, а в тому психічному заломанні, яке мусіло прийти, коли маси побачили, що їхні провідники їх обманювали. І по нинішній день бачимо, якими манівцями бродять польська й російська політичні думки, тому лише, що все ще нема серед тих емігрантських громадянств гуртів і людей з відвагою — бути непопулярними.

Бо бути непопулярним — це значить саме говорити своїм землякам речі, що їх вони воліли б не слухати. Це значить — грати ролю надокучливої мухи, яка силує звертати увагу на довкілля. Замість іти по лінії найлегшого опору — непопулярні діячі і публіцисти йдуть часто проти загальної думки, вказуючи на її хиби, поверховість, нереальність, чи бодай на труднощі реалізації, з котрими заздалегідь треба рахуватися і до них приготовлятися. В очах популярних суперників пера це значить „крякати", „ширити зневіру" а навіть „хрунити", бо демагогія у полеміці та щедре розкидування образливими словами — це теж засіб до популярности. Той український щоденник у Львові, який у 1938 році роздував до розмірів епохальної події карпато-український переворот у 1938 році та підтримував віру західних українців, що їхня доля поправиться від тієї події, бо там повстане новий український Піємонт, — був той популярним. Протиставитися тим міражам і перестерігати земляків, що радість передчасна, бо міжнародні й місцеві відносини кажуть ставитись дуже обережно до тривкости закарпатської державности, — було тоді дуже небезпечно, стрічало голосні закиди сіяння дефетизму і гашення духа. Але воно врятувало загал західних українців від масового психічного заломання, що грозило після закарпатської катастрофи. Таке заломання прийшло було у 1923 році після того, як Рада Амбасадорів віддала Східну Галичину Польщі, — бо в рр. 1920-23 не було ніодного незалежного західно-українського часопису в краю ні на еміграції, який мав би відвагу писати правдиво про ті речі. І треба було потім втратити два роки на повний хаос політичної думки, що зійшла на манівці радянофільства і кількох партійно-організаційних розколів, поки аж у 1925 році вдалося впорядкувати відносини на внутрішньому західно-українському політичному відтинку.

Хтось мусить бути непопулярним, хтось мусить мати відвагу бути ним і хтось мусить за цю відвагу платити. Але й політичні гурти чи діячі, які є популярні, теж мусять в ній існувати, бо було б теж ненормально, коли б усі йшли проти течії і наражувались на непопулярність.

Віктор Приходько

Український Технічно-Господарський Інститут

(До п'ятиліття відновлення)

Один поважний чужинець, якому з обов'язку доводилось мати діло з українцями, колись мілко розсердився і гаряче заявив: дивний народ ви, українці! Тільки й чуєш від вас скарги та жалі. Тільки плачете та охаєте, — нічого іншого чужинець від вас не почує! Невже ж так-таки нічого нема у вас радісного, приємного, доброго, чим би ви могли й похвалитись і показати, що ви не тільки плаксії, але й можете щось доказати!

Це була гірка репліка, але яка ж влучна! Особливо ж в устах чужинця, — бо й справді, що вони від нас чують уже десять літ, крім скарг та жалів?

Правда, для жалів ми маємо аж надто багато причин, але мусимо рахуватися з тим, що образа нещасної людини чужому чоловікові нікого не імпонує, хіба що, в кращому разі, викликає жалість.

Тим часом, при всій нашій біді, і у нас є явища, на яких можна спинитись з почуттям певного задоволення й сатисфакції, явища, якими можна похвалитись і перед чужинцями й навіть заімпонувати їм.

Маємо на увазі наше вище шкільництво а, зокрема, Технічно-Господарський Інститут, який, власне, цієї осені може святкувати п'ятиліття свого відновлення на останній еміграції в Німеччині.

Надзвичайно цікава і повчаюча історія цієї Школи. Як відомо, заснована вона була 28 літ тому, в Чехословаччині, в Под'єбрадах, під назвою „Українська Господарська Академія", де користувалась допомогою Чехословацького уряду. Проіснувала десять літ, як активна вища школа і випустила 560 інженерів різних фахів (агрономи, лісівники, хеміки, гідротехніки, економісти). Одначе, совєтський уряд увесь час налягав на Чехословаччину, витикаючи їм підтримку „контрреволюції". У зв'язку з цим, а також з тої причини, що на той час (1932 рік) контингент студентської еміграційної молоді вичерпався, Українська Господарська Академія, як школа з авдиторним навчанням, своє існування припиняє.

Алє залишався майже увесь професорський склад, адміністрація, видавничий апарат, здобутий досвід. Було б самогубством усе це ліквідувати. І ось зроджується думка переформувати Академію у високу школу позаочним навчанням, для обслуговання широких мас українського суспільства. Так в 1932 році постає Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання, широко відомий під скороченою назвою „УТГІ". Він існує безперебійно майже 13 літ, до початку 1945 року. Тішиться великим успіхом, має студентів на всіх українських землях по цей бік Збруча та серед еміграції по цілому світі. Через Інститут за той час перейшло майже 8.000 студентів. Для потреб навчання Інститут увесь час друкує на циклостилі десятки тисяч аркушів лекцій, що розсилається по обох півкулях.

Правда, після окупації німцями Чехословаччини у 1939 році, Інститут мусить бути дуже обережний і не дуже про себе оголошувати. Гестапо цікавиться Інститутом, робить наїзди і труси, а популярного секретаря Інституту, що віддано працює у Школі від самого початку її існування, Олексу Козловського, садовить у тюрму. Почалися різні прічипки, цензура підручників, і коли б німці протрималися далі, очевидно, Інститутові прийшов би кінець.

Але настав 1945 рік. Громи другої світової війни гриміли все ближче над центральною Европою і Прага з ентузіязмом очікувала „русов". Чехи раділи, але Інститутові було ясно: треба вибиратись на нову еміграцію. Куди — невідомо, але в кожному разі, туди, де не буде большевиків.

І ось Інститут вибирається в невідому путь. Тяжко вибратись в дорогу одній людині, а тут — ціла інституція: персонал, справи і великі склади книжок.

Американським українцям трудно увидити собі, що робилось в місяцях січень-квітень 1945 року в Центральній Европі.

(Докінчення на стор. 3-тій)

М. Сіверський.

У БОЛЬШЕВИЦЬКІМ МІШКУ

(Спогади колишнього плужанина).

6)

Після цього випадку з П. Загоруйком виходили ми з бенкету пригнічені, мовчки, лише потискаючи плечима. Вже боялися говорити один з одним по щирости, бо зрештою не знали остаточно „хто чим дише".

Скоро після цього бенкету відбувся інший, на якому зустрічали відомого письменника Анрі Барбюса, але я на ньому не був, бо був занятий у друкарні.

Що ж до Панаїті Істраті, то він „зрадив пролетарській владі,, і приїхавши до дому написав книжку спогадів про подорож по Совєтському Союзу, де правдиво, без жадних прикрас, описав соціяльні і політичні відносини СССР. Тоді на нього напала совєтська критика, взиваючи його „буржуазним запроданцем", „шпигуном" тощо і всі його твори були вилучені з бібліотек.

Державне Видавництво України було величезною фабрикою книжок, що об'єднало у собі згодом усі кооперативні та приватні видавництва і стало єдиним монополістом книжкового ринку на Україні. Усі інші видавництва як то „Книгоспілка", „Рух", „Сяйво" тощо спочатку друкували книжки на замовлення ДВУ, а потім стали філіями його, і фактично припинили власну видавничу діяльність. За моїх часів головою ДВУ був А. Річицький, а потім коли його було заарештовано і як ворога народу розстріляно, на його місце прийшов О. Островський. Усі письменницькі та малярські сили були в тій чи іншій мірі зв'язані з ДВУ, маючи з ним договори на видання ще ненаписаних книжок, дістаючи в рахунок цих творів щомісяця платню тощо. Це була так звана контрактація авторів.

Сергій Пилипенко, як головний редактор Видавництва, був завжди переобтяжений працею, завжди у нього в кабінеті хтось був, але все ж таки він знаходив час і для нас — редакції журналу „Плуг", головним редактором якого він був також. Я пригадую, що двічі на тиждень, а іноді то й частіше заходив до нього в кабінет, або він приходив до нас в редакцію, і тут я мав з ним розмови сприводу чергових чисел „Плугу", та радився з ним кому замовляти статті й оповідання до журналу. Хоча матеріялу у нас не бракувало, але він був здебільшого низької якости, бо його подавали початківці, а наш журнал ставив собі за мету: на кращих художніх зразках виховувати плужанський молодняк. Звичайно ми друкували і матеріяли початківців, але не переобтяжували ними журнал.

Редакційна колегія журналу, що складалася з С. Пилипенка, А. Панова і мене мала змогу переговорювати та розглядати матеріяли до наступних чисел журналу лише по закінченні роботи, коли С. Пилипенко звільнявся від своєї основної праці, або увечори у приміщенні редакції, заздалегідь позбавившись усіх присутніх. Засідання редколегії здебільшого тривали дві-три години, за цей час ми встигали ґрунтовно обговорити усі наші загальні справи та накреслити пляни дальших номерів журналу.

Одного дня приходить до редакції С. Пилипенко, я бачу, що він чимсь стурбований. Покрутившись біля столу, де працювали А. Панів, він, махнувши, щось стиха йому сказав. Той мотнув головою і продовжував працювати далі. Потім С. Пилипенко покликав мене і також сказав, щоб я був обов'язково у нього в кабінеті в ДВУ сьогодні о третій годині дня. Він пішов, а я все думав — для чого він мене покликав. Рівно о третій я був біля дверей його кабінету, там уже крутився і А. Панів. Зайшли ми до кабінету. Пилипенко щось писав і просив нас почекати, поки він не викінчить секретний рапорт до спецсектора. Ми з Пановим сіли на крісельках і почали переглядати різні журнали, що їх так багато було у кабінеті. Врешті С. Пилипенко скінчив працю і закликав нас до свого столу.

— У нас у „Плузі" хтось є з таємних сексотів, які стежать за мною, за редакцією і взагалі за всіма що відвідують наше приміщення. Це хтось з нашого „плужанського активу", бо він передає навіть розмови, що точилися на закритих зборах плужанського активу.

Ми з А. Пановим переглянулися, і знак питання став на наших обличчях. Хто ж це може бути?

— Отже будьте обережні і не впадайте в „откровенні" настрої. Бо нашкодите і собі, і мені та й нашій спілці.

Потім уже виявилося, що це був не хто інший як М. О-ий, що увесь час терся у нас, заходив до багатьох плужан на кватиру і останній час почав навіть вчащати до мене додому, все стараючись прикинутися моїм щирим приятелем та заводив розмови на політичні теми. Згодом виявилося, коли мене заарештовано, що це був агент НКВД, який подавав матеріяли на мене та багатьох моїх товаришів. Після мого арешту, у травні 1935 року, я з ним більше не бачився і не знаю, що з ним сталося.

Тепер же, це попередження С. Пилипенка, подіяло на мене не дуже сильно, бо я ще був молодий і навіть у думці не мав, щоб хтось з моїх щирих приятелів був „сексотом". Я звичайно обіцяв бути обережним у розмовах зі всіма. А. Панів більш поважно поставився до цього попередження, бо він був уже старшою людиною, жив серед людей, які були щирі з ним, і він боявся їх підвести. Жив він на Павловській площі у будинку „Палацу праці". Але і ця його обережність його не врятувала, бо він також внедовзі був заарештований, і як контрреволюціонер засуджений на заслання.

Зник також з мого поля зору і керуючий справами „Плуг" М. Биковець, бо його націоналістичні погляди давно були відомі багатьом з „плужан" і це певно стало одною з причин його арешту.

Почалися арешти серед українських письменників, артистів, художників. Кожний думав, що цієї ночі уже настане його черга і він поїде на Чернишевську (там було Всеукраїнське НКВД). Ранком ми довідувалися, що того або то уже немає, зник. Почалися тривожні ночі. Багато хто з письменників виїхав зовсім до інших міст.

Після суду над членами СВУ, що відбувався у Харківському драматичному театрі, була деякий час перерва у арештах, а оце знову почало шаліти НКВД, виарештовуючи уже нові культурно-творчі сили совєтської України, обвинувачуючи їх у шпигунстві на користь англо-американських урядів, диверсіях, та буржуазному націоналізмі.

КОМУНІКАТ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ В АМЕРИЦІ.

Заходами Українського Конгресового Комітету дня 14-го жовтня 1950 відбулося установче засідання Кураторії Українського Народного Фонду.

До завдань Кураторії належить: „Наглядати над правильним розподілом Фонду згідно з ухвалою IV. Конгресу Американських Українців. Допильнувати, щоби ключ розподілу дотацій із У. Н. Фонду, який узгіднений на спільних нарадах Екзекутиви УККА із представниками заінтересованих організацій, був строго дотриманий. Слідкувати за тим, щоби дотації приділені з У. Н. Фонду на підтримку поодиноких ділянок українського національного життя, були ужиті виключно для тих цілей, для яких були призначені. Вимагати та перевіряти звітчитність про ужиття уділених дотацій. Провіряти всі прибутки, які впливають безпосередньо до каси тих організацій, що репрезентують поодинокі ділянки українського національного життя та переводять самостійно збірки між громадянством на такі цілі, на які ухвалено дотацію з У. Н. Фонду.

В контрольній комісії у характері контрольора, що має виконати провірку, не може брати участи представник тої установи чи організації, у якої переводиться контроля.

Застановляти або припиняти дальшу виплату дотації у деяких випадках, що означені в спеціальному Правильнику для Кураторії".

До Кураторії зголосили свою співучасть наступні центральні організації: Український Народний Союз — „Провидіння" Стоваришення Українців Католиків — Українська Народна Поміч — Злучений Українсько - Американський Допомоговий Комітет — Організація Державного Відродження України — Союз Українок Америки — Наукове Т-во ім. Шевченка (Відділ в Америці) — Українська Ліга Молоді ЗДА — Українсько-Американські Ветерани — Український Конгресовий Комітет Америки — Обєднання б. Вояків Українців в Америці — Обєднання Українців в Америці „Самопоміч" — Організація Оборони Чотирох Свобід України — Спілка Української Молоді Америки — Т-во Допомоги Українській Визвольній Боротьбі.

Кураторія заслухала звідомлення Контрольної Комісії про висліді проведеної контролі та приняла його до відома. Звідомлення буде опубліковане в пресі.

Далі ухвалено деякі зміни предложеного Правильника і всі інформації та звідомлення Контрольної Комісії обговорені в довшій основній дискусії.

До Управи Кураторії У. Н. Фонду обрані наступні члени: Роман Слободян, голова; д-р Л. Цегельський і д-р В. Галан, заступники голови; д-р М. Чубатий, секретар; О. Лотоцька, М. Лисогір та Г. Вілинський, члени управи.

На тому ж засіданні Кураторія У. Н. Фонду рішила видати Заклик до всього українського громадянства в Америці в справі пожвавлення збірки Національного датку на У. Н. Фонд.

Секретаріят Кураторії.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК

слати на таку адресу:
Ukrainian Congress Committee of America,
P. O. Box 721, Church St.,
Annex, New Yirk 7, N. Y.

УЖГОРОД МИСТЦЕМ ФУТБОЛУ

По кінцевих зустрічах за кубок УССР і першість у футболі, звання „чемпіона республіки" і першу нагороду здобув ужгородський „Спартак".

ВИСТАВА КВІТІВ

Виставу квітів влаштовано на схилах Дніпра в Києві. На виставі показано не лише квіти, а й декоративні рослини, а також овочеві куці і дерева. По середині виставової площі зроблено з килимових рослин... портрети „геніїв людства" Леніна і Сталіна.

(У. Думка)

ПОРТОРІКАНСЬКА ПОЛІЦІЯ І ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ збільшило свою увагу проти терористів після ударемного замаху на президента Трумана. На фото: двох громадян допомагають поліцемнові „відтранспортувати" в належне місце зловленого терориста.

Український Технічно-Господарський Інститут

(Докінчення зі сторони 2-ої)

пі і у Німеччині. Зі Сходу йшла страшна навала большевиків, гонюча перед собою німецьку армію, що вже втратила військовий дух, — і тисячні маси цивільного населення усіх національностей, що втікали перед большевиками. А зі Заходу йшла армія аліянтів і, між ними, американське летунство, що міцними ударами нищило артерії конаючої Німеччини — залізниці. Був Содом і Гомора. Була зима. Усі шляхи забили збігці, що у дитячих візках тягнули жалюгідні рештки свого майна. Не можна було дістати не то що хліба, але навіть чорної несолодкої кави!..

І ось серед цього хаосу пробивав собі шлях на Захід, до Баварії, Український Інститут. Мав два вагони. В одному персонал з речами (майже 15 душ), в другому — майно Інституту: книжки, писальні машини, приладдя. І треба трапитись такому нещастю: американський літак обстріляє потяг, вагони загоряються, усе майно пропадає, а люди ледве рятуються, в чому були.

В такому вигляді, перейшовши ще пішки півтораста кілометрів, Інститут появляється в Баварії, у маленькому місті Платтлінгу.

Розуміється в цих обставинах нікому й думка не могла прийти про віднову будь якої чинности Інституту. Для кого? З якими засобами?

Але минув тиждень, другий. Інститутчики після дорожних пригод почали спокійніше оглядатися довкруги, міркувати. Виявилося, що у зв'язку з окупаційною советами Західної України, у Німеччині (Баварія) і, почасти, в Австрії скупчилась величезна кількість української еміграції, — майже чверть мільйона людей. Серед них — дуже багато молоді, що мусіла перервати свої студії по школах та університетах. А, крім того, неочікувано — прийшло явище: велика кількість професорів високих шкіл, науковців та видатних фахівців з цілої Соборної України.

Сама собою напрошувалась думка: чи не відновити діяльність Інституту? Добре, але з чим, якими засобами? Правда, Інститут на новій еміграції зустрівся з американською владою — людяною, доброзичливою, приступною. Але навкруги лежала розруйнована і до останнього виснажена Німеччина. Ні харчів, ні приміщень, ні приладів, — тяжко було дістати навіть олівця і поганого паперу. І — ні шеляга за душею! З чим починати високу школу?

І ось тут виступив на сцену український характер в кращому його „виданню": надолегливість, запал, патріотизм, жертвенність, віддатність справі. Можемо в даному разі без перебільшення приписати собі ці ясности і зазначити їх перед чужинцями.

Ніякі чужинці, що звикли до нормальних відносин, ніколи не піднялись би творення високої школи в тих неможливих обставинах. Але українці, що від десятків літ мають суворі життєву школу, цього завдання піднеслись і... виконали його найкраще.

Неможливо переказати в газетних рядках те, на що треба десятків сторінок... Тому мусимо бути найбільше лякоиічні. Три-чотири місяці підготовчої праці, інтензивні засідання Сенату, інтензивні подорожі до Мюнхену та по Баварії — 1-го вересня 1945 року западає історичне рішення: відновити чинність Українського Господарського Інституту, як високої політехніки, з місцем осідку: Регенсбург, Баварія, Німеччина. При чім відновити не тільки як школу для заочного навчання, але, головно, як школу фактичну, з авдиторним навчанням.

Роки 1945-47 — роки надзвичайного розросту й організації. Відновляється три старих факультети: агрономічно-лісовий, хеміко-технологічний з будівельним та економічний. А трохи пізніше з бігом обставин і вимогами життя, Школа поповнюється ще двома факультетами: ветеринарним та фармацевтичним. Цифри: число студентів Інституту сягає поверх 900, число членів професорського персоналу — майже 140 осіб. Серед них люди — високої кваліфікації, з іменем. П'ять літ праці і наслідки: Інститут передає українському суспільству й українській справі свіжий жмут української інтелігенції. Між ними — 169 дипломованих інженерів різних фахів, 30 ветеринарних лікарів і 114 — магістрів фармації — всього 283 особи. Це ті, що вже кінчили, за ними йдуть ті, що кінчають.

Це — так званий — **авдиторний** Сектор Інституту. Але працював і працює **позаочний**. На ньому студіювало поверх 1.000 студентів. Одначе, цим чинність Інституту не вичерпується: існує і працює сектор **науково-дослідчий**, а також працював **сектор фахових шкіл і курсів** для перекваліфікації української еміграції. Далі — видавнича справа: майже півсотні грубих високошкільних підручників, видрукованих на циклостилі. Але коли й де: в зруйнованій, знищеній Німеччині! Правда, тут допомогла княжим даром Канада (Канадійський Український Комтет): прислала десять нових писальних машин і п'ять циклостилів (міміографів)!..

Ось так виросла на далекій чужині, на камінних зруйнованих міст — Українська Висока Школа-Політехніка.

Чиїми заслугами?

Об'єднаними зусиллями усіх: професури, адміністрації, студентства. Всі — зазнали холоду, голоду й різних недостач. Сиділи в нетоплених авдиторіях, їздили в мерзлих потягах з розбитими вікнами. Але мали велику ідею: в найтрагічніший момент української історії, коли уся Земля України опанована ворогом, не занепасти духом, не схилити прапора, а ще вище його піднести!

Все ж справедливість вимагає зазначити, що головний тягар цієї організаційної праці припав на плечі першого тимчасового Сенату УТГІ та окремих осіб, що допомагали Сенатові. Це були: — професори — С. Комарецький, Б. Іваницький, Л. Шрамченко, В. Доманицький, М. Зайцев, доценти О. Антонів, Г. Денисенко, Секретар УТГІ — О. Козловський. Допомагали Сенатові: проф. Р. Димінський, доц. Л. Зазуля, проф. І. Драбатий, доц. Ю. Гончаренко, доц. М. Каплистий, інж. С. Зеркаль та інші.

Але в кожній справі є „душа" чи, скажемо, як в даному разі, „головна душа". Нею безперечно був Віктор Доманицький, що в роках найбурхнішого розросту був Ректором Інституту. Цей чоловік справді, виявив надзвичайний організаторський хист, широкий розгляд і розмах і невичерпливу енергію. Коли чужі нації хваляться своїми видатними людьми, то, в даному разі, можемо сміливо сказати, що й ми маємо не гірших!..

Коли пишемо ці рядки, еміграція в Німеччині кінчається... І перед Інститутом знову встає питання дальшого його існування й праці. Про найнішній відтинок української історії говориться, що ми — „Нація в поході". І Технічно-Господарський Інститут про себе з повним правом може сказати, що він „Школа у поході". Маючи за собою 28 літ служіння Українській Нації й українській справі, маючи великий досвід та традицію, спираючись на сотні своїх абсольвентів й тисячі студентів та позаочників, розкиданих по цілому світі, Інститут з вірою глядить уперед, певний, що й при нових, невідомих ще умовах, він знайде можливість і далі служити українській культурі й Українському Народові...

СВІТЛОВА РЕКЛЯМА В КИЄВІ

Совєтська влада, яка спроваджує до Києва прерізні делегації з-за кордону, постановила запровадити у місті світлову рекляму, мовляв, вона „крім інформації населення, прикрашає місто". а головне — виконує пропагандивну роботу, робить враження. Але, як виходить, проведена по-стахановськи робота не зовсім вдалася. Кореспондент однієї з газет, сам киянин, про світлову рекляму в Києві каже таке: „Київські вулиці і площі „оздоблені" газосвітловими реклямами так, що в день вони являють собою дротяне павутиння над дахами, а вночі — безладне нагромадження літер..."

— ОСНОВИ МОДЕРНОЇ ФІЗИКИ, І.

Таку доповідь виголосить д-р В. Калина в домівці при Евеню А, ч. 101 в неділю 5. листопада 1950 в Ню Йорку від 5. год. п. п. як чергову доповідь Академічних Вечорів.

УКРАЇНЕЦЬ ПРЕДСІДНИКОМ МАНІТОБСЬКОЇ ЛЕГІСЛЯТУРИ.

Виннипег, 28 жовтня. — На фракційних зборах („кавкос") коаліційних послів манітобської провінціональної легіслятури вибрано предсідником („спікером") легіслятури ліберального посла Н. В. Бачинського, вибраного з округи Фішер. Вже кілька років він був заступником предсідника. Тепер на його місце прийшов посол Д. Тирнер з Південного Виннипегу. — Бачинський є послом згаданої округи від 1922 р., коли то прогресивна (фактично ліберальна) партія осягнула перемогу у виборах до провінціональної легіслятури. Він займе пост предсідника на місце В. С. Миллера, що став міністром шкільництва. („Новий Шлях").

ТРИ ПРЕЗИДЕНТИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ЗГИНУЛИ ВІД СКРИТОВБИВСТВА

Вашингтон. — Три американські президенти згинули з рук скритовбивників у минулому. Ними були: Авраам Линколн, замордований 14 квітня 1865 р. у Вашингтоні; Джеймс Гарфілд, ранений у Вашингтоні 2 липня, помер 19 вересня 1882 р., Вилйем МекКінлі, ранений в Бофало 6 вересня, помер 14 вересня 1901.

Крім того було досі ще три замахи на президентів. Теодор Рузвелт був пострілений маняком у Милвокі 14 жовтня 1912 р., Френклин Д. Рузвелт виминув кулі в Маямі, на Флориді, 15 лютого 1923 р., одначе його приятель Антін Сермак, посадник міста Шікаго, помер від того пострілу 6 березня. Це перший раз в історії зроблено пробу дістатися до дому президента 1 листопада, 1950 р., коли порторіканці хотіли замордувати през. Трумана. Йому грозив у листі убивством Деніс Портер з Ню Орлінс в 1948 р. і за те пішов до тюрми на три роки.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

АМЕРИКАНСЬКІ ІНДІЯНИ АПЕЛЮЮТЬ ДО ВИШИНСЬКОГО.

Ню Йорк. — До Об'єднаних Націй приїхала делегація американських індіян, складена з сьоми осіб. Вони були в повнім індіянськім одягу, коли заїхали до кватири Об'єднаних Націй в Лейк Соксесс. Там представили свою справу совєтському міністрові закордонних справ, Андрієві Вишинському. Індіани казали, що вони представляють федерацію індіянських племен, яким колись Злучені Держави і Великобританія заручили повні права в мирових договорах, а опісля поламали. Отже вони прохають Вишинського вставитися за ними перед О. Н. Одначе Вишинський тільки засміявся, подав кожному делегатові руку, але не обіцяв стати борцем за індіянські права. Опісля вияснив своє становище начальникові Голосний Крик з резервазії Тускарора, що він не може вмішуватися у внутрішні справи Америки.

КОНҐРЕС УХВАЛИВ БУВ ПІДВИШКУ ФОНДІВ НА ОХОРОНУ ПРЕЗИДЕНТА

Саме перед виїздом на вакації, Конґрес ухвалив $76,700 підвишки видатків на охорону особи президента і його найближчої рідні. На домагання голови Тайної Служби, У. Е. Боґмана, Конґрес признав потребу втримувати додатково 20 тайних агентів і трох канцелярійних працівників. Він казав, що приходить багато листів з погрозами від умово слабих осіб і тому треба бути осторожним перед несподіванкою. Давніше було 28 агентів, а тепер буде їх 48.

ОСИП КОЗАР, З УПА, ПОМЕР ВІД ЗУДАРУ АВТА.

Нюарк, Н. Дж. — Дня 16 жовтня помер трагічною смертю Осип Козар, коли їхав автом з Филаделфії до Нюарку. Він народився в 1925 р. а вже в 17 році життя вступив до Української Повстанської Армії. Після різних поневірок і побуту в таборі в Зальцбурзі приїхав до Америки в листопаді 1949 р. Був прикладним членом кількох товариств у Нюарку. Його похоронено на цвинтарі Іст Гановер, Н. Дж.

САМА КОРЕЯ НЕ ВІДНОВИТЬ ПРЕСТИЖУ О.Н.

Толідо, Огайо. — М. А. Г. Іспаган, амбасадор Пакістану до Зл. Д., заявив, що „Корея сама не вистачає, щоб привернути престиж Об'єднаним Націям. Треба ще іншої проби". — Цей погляд висловив він у промові перед студентами в університеті Толідо. „Обдурювання О. Н. викликує глибокий жаль серед населення Пакістану. Вони вважають це за велику трагедію, коли організація, яку розголошено з такими парадами як ідеалістичну, перемінилася на циркову арену рекримінацій могутніх держав"—сказав амбасадор.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

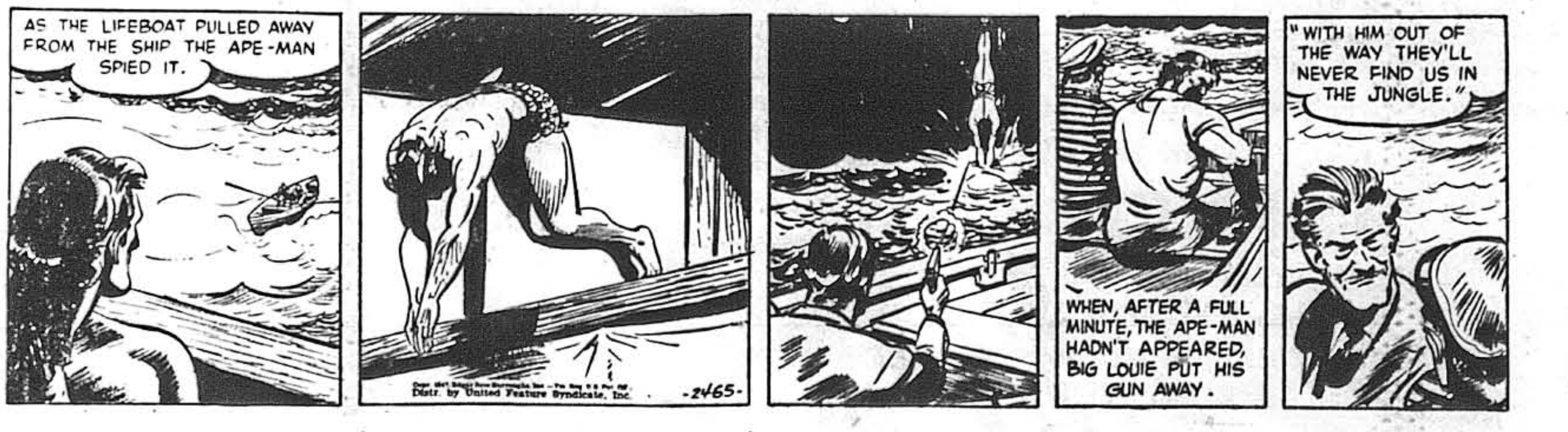
НЮ ЙОРК, Н. Й. — В неділю, 5. листопада, відбудуться сходини від. 184, Тов. „Верховина", в год. 12-тій в приміщенні „Самопомочі" 77 E., 7th St. New York City 3, N. Y. — Д-р В. Коваль, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Управа від. 301, ім. Дм. Вітовського, повідомляє всіх членів, що дня 5. листопада, в год. 12. в полудне в приміщенні залі св. Володимира при 2250 West Cortez St., відбудуться надзвичайні збори відділу. На порядку денному дуже важливі питання, що вимагають рішення всіх членів. Між іншим має бути доконаний вибір одного члена контрольної комісії на місце вибувшого члена. Проситься всіх членів прийти чисельно на ці важливі збори. — В. Іващук, гол.; В. Андрієвський, секр.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ТАРЗАН, ч. 2465. Стриманна погоня.

Коли лодка відпливала від корабля, малпочоловік її доглянув.

— — — — — — — —

Коли за мінуту малпочоловік не виплив наверх, Великий Луї сховав свою пістолю.

„Без нього вони ніколи не найдуть нас в джунглях".